

هفته سلامت بانوان ایران (سبا) ۳۰-۲۴ مهرماه ۱۴۰۰

"زنان، مدیریت سلامت، مهار کرونا"

سه شنبه ۲۷ مهر: زنان و سلامت اجتماعی در بحران کرونا

محورها: (فقر - بیکاری - از دست دادن سرپرست خانواده - زنان سرپرست خانواده - فرصت کار آفرینی - آموزش راه اندازی کسب و کار در فضای مجازی برای زنان)

هنگامی که بخش‌های مختلف یک جامعه با یک بحران بهداشتی مواجه می‌شوند، چرخه‌ای به وجود می‌آید که با تضعیف وضعیت اقتصادی، بهره‌وری را تحت فشار قرار می‌دهد و با افزایش آمار شیوع بیماری‌های مزمن، هزینه مراقبت‌های بهداشتی را بالا می‌برد. این امر به سهم خود فقر را زیاد می‌کند و در نتیجه باعث گسترش بیماری می‌شود. در حال حاضر پاندمی کووید ۱۹ در سراسر جهان موجب این چرخه معیوب شده است که به دنبال آن آسیب‌های اجتماعی و بهداشتی افزایش می‌یابد.

فقر بصورت مانعی برای دسترسی اقشار ضعیف و متوسط جامعه به مراقبت‌های بهداشتی-درمانی عمل می‌کند چرا که هزینه درمان بیماری برای این اقشار بسیار سنگین است.

پس از وقوع همه‌گیری کووید ۱۹، در مدت کوتاهی مشخص شد که میزان مرگ و میر ناشی از این بیماری در مردان بیشتر است. این واقعیت همچنان به قوه خود باقی است اما، زنان بیش از مردان بار عواقب اجتماعی و اقتصادی ناشی از بیماری را بدوش می‌کشند.

دلایل گوناگونی برای بیشتر بودن مرگ و میر ناشی از کووید ۱۹ در مردان مطرح شده است. اصولاً متوسط طول عمر در مردان کمتر از زنان است و شاید کووید تنها همین اختلاف را بیشتر نشان می‌دهد. تفاوت در شیوع بیماری‌های زمینه‌ای (بیماری‌های قلبی، ریوی، فشار خون، دیابت و ...) و یا تفاوت در اهمیت دادن به علائم بیماری و مراجعه بموقع برای دریافت خدمات بهداشتی درمانی، می‌توانند علت‌های اصلی این اختلاف باشند. با اینحال بر طبق مستندی از سازمان ملل که در آوریل ۲۰۲۰ منتشر شد، پاندمی کووید ۱۹ آسیب‌پذیری زنان در زمینه‌های اجتماعی اقتصادی و سیاسی را بیشتر تحت تاثیر قرار داده، شکاف بین دو جنس در این زمینه‌ها را عمیق‌تر می‌سازد.

برنامه توسعه سازمان ملل متحد هشدار داده است که همه‌گیری کووید ۱۹ چیزی بیش از یک بحران سلامت است. این همه‌گیری بشدت وضعیت اقتصادی و نیز اجتماعی را تحت تاثیر قرار خواهد داد. قطعاً تاثیرات همه‌گیری از کشوری به کشور دیگر متفاوت خواهد بود ولی در هر حال باعث افزایش فقر و نابرابری در سطح جهانی خواهد شد. زمانی که شوک اقتصادی ناشی از کووید ۱۹ به جامعه وارد شود، زنان بیش از مردان صدمه می‌بینند چرا که بطور کلی زنان درآمد و پس‌انداز کمتری نسبت به

مردان دارند. سهم بیشتری از مشاغل ناپایدار مربوط به زنان می‌شود و بالطبع از حمایت‌های شغلی کمتری برخوردارند. در خانواده‌های طلاق، زنان بیش از مردان سرپرستی فرزند را بعهده دارند. مجموع این عوامل باعث می‌شود که زنان بیش از مردان از شوک اقتصادی کووید ۱۹ صدمه ببینند.

از طرف دیگر بسته شدن مدارس و فاصله گذاری اجتماعی، باعث افزایش بار کاری زنان در خانه، و کم شدن فرصت اشتغال و درآمدزایی می‌شود. در جوامع در حال توسعه که بیشتر مردم از مشاغل غیررسمی برخوردار هستند وضعیت بدتر است چرا که حمایت‌های شغلی مانند بیمه سلامت، حقوق ایام بیکاری، مرخصی استعلاجی و موارد مشابه وجود ندارد. اگرچه در کل جهان مشاغل غیر رسمی بیشتر به مردان تعلق دارد (۶۳٪ مردان، ۵۸٪ زنان)، در کشورهای با درآمد پایین سهم بیشتر این مشاغل به زنان تعلق می‌گیرد. به نظر می‌رسد این پاندمی تاثیر عمیقی بر درآمد و اشتغال زنان باقی بگذارد.

شکاف درآمد بین دو جنس موضوع دیگری است که زنان را تحت تاثیر قرار می‌دهد. در کل جهان این اختلاف پرداخت بین زنان و مردان برای شغل مشابه، ۱۶٪ برآورد شده و در برخی کشورهای زنان ۳۵٪ کمتر از مردان در قبال کار مشابه، دستمزد می‌گیرند.

بر اساس تخمین سازمان جهانی کار^۱ (ILO)، میزان بیکاری تحت تاثیر پاندمی کووید ۱۹، در طی سال ۲۰۲۰ بطور متوسط در جهان ۸٫۸٪ از ساعات اشتغال و ۸٫۳٪ از میزان متوسط درآمد کاسته شده و ۸۱ میلیون به افراد خارج از نیروی کار اضافه شده است. مطالعه سازمان ملل نشان داده که زنان سریعتر از مردان معیشت خود را از دست داده، با احتمال کمتری منبع جایگزین برای درآمد پیدا می‌کنند. در امریکا میزان بیکاری در بین مردان از ۳٫۵ میلیون در ماه فوریه ۲۰۲۰، به ۱۱ میلیون در ماه آوریل رسیده در حالیکه در زنان در دوره زمانی مشابه، از ۲٫۷ میلیون (قبل از کووید ۱۹ این رقم برای زنان کمتر از مردان بوده) به ۱۱٫۵ میلیون رسیده است. این رقم برای مردان و زنان جوان بین ۱۶ تا ۲۹ سال بسیار بدتر بوده، از ۱۱٫۵ در ماه فوریه به ۳۲٫۲ در ماه آوریل رسیده است. بنابر گزارش انستیتو مطالعات مالی انگلیس، احتمال ترک یا از دست دادن شغل در دوران قرنطینه در مادران ۱٫۵ برابر بیشتر از پدران خانواده است.

از سوی دیگر تجربیات قبلی نشان می‌دهد که فقر و نابرابری علاوه بر میزان انتقال بیماری‌های واگیر، مرگ‌ومیر ناشی از آن‌ها را نیز به شدت بالا می‌برد، بدین ترتیب افزایش نابرابری‌های اقتصادی و اجتماعی یک عامل تسریع‌کننده در گسترش ابتلا و افزایش میزان تلفات ناشی از کرونا و ویروس محسوب می‌شود. بنابراین می‌توان گفت گسترش کووید ۱۹ و افزایش نابرابری‌ها در جوامع رابطه‌ای متقابل دارد. با توجه به مسائل گفته شده، زنانی که از نظر اقتصادی در شرایط بدتری قرار دارند بیشترین میزان آسیب را خواهند دید.

بر اساس آمارهای اعلام شده از سوی نهادهای حمایتی مانند کمیته امداد و بهزیستی در حال حاضر حدود چهار میلیون زن سرپرست خانوار در محدوده سنی ۱۸ تا ۶۰ سال در کشور وجود دارند که طی ۱۰ سال گذشته تعداد خانواده‌های دارای زن سرپرست خانوار نسبت به مردان ۵۸ درصد افزایش داشته است.

باید توجه داشت که زنان سرپرست خانوار اغلب در بخش‌های غیررسمی اقتصادی فعالیت دارند و از این رو در اوج بحران کرونا رعایت فاصله‌گذاری اجتماعی و در خانه ماندن برای آنها مفهومی نداشت چرا که باید تا پای جان برای تأمین هزینه‌های امرار

¹ (International Labor Organization)

معاش کودکانشان می‌ایستادند. زنان سرپرست خانوار یکی از اقشار آسیب‌پذیر هستند که روزبه‌روز بر تعدادشان افزوده می‌شود، این گروه به دلیل کمبود خدمات اجتماعی و مشکلات اقتصادی بیش از بقیه زنان نیازمند توجه هستند.

زنانی که سرپرستی یک خانوار را بر عهده دارند اغلب در بخش غیررسمی اقتصاد که معمولاً مشاغل بی‌ثبات و کم درآمد مشغول کار هستند، بنابراین مشکلات و بی‌ثباتی‌های اقتصادی بر زندگی آن‌ها صدمه‌های بیشتری وارد می‌کند البته این موضوع در مورد زنان سرپرست خانوار شهری بیشتر صدق می‌کند چرا که زنان سرپرست خانوار روستایی به نظر می‌رسد از همین شغل با دستمزد پایین هم محروم هستند و بنابراین مشکلات بیشتری خواهند داشت.

در بحران کرونا خارج شدن از منزل برای همه مردم مشکل‌زا بوده و همچنان هست اما زنان سرپرست خانوار به دلیل مشکلات اقتصادی بیشتر، نسبت به بقیه اقشار جامعه دردسره‌های بیشتری دارند به ویژه از این جهت که خارج شدن از منزل نیازمند لوازمی مانند ماسک و ضدعفونی کننده است و تهیه این لوازم این روزها حتی برای افرادی که توانایی مالی دارند مشکل است چه رسد به این افراد که اکثراً در گذران زندگی روزمره خود دچار مشکل هستند.

برای کم کردن بار این همه گیری از روی زنان، لازم است فعالیت‌های حمایت جویی^۲ با سازمان‌ها و نهادهای حمایتگر دولتی (مانند کمیته امداد، بهزیستی) و سازمان‌های خیریه و مردم نهاد صورت گیرد. برخی از زمینه فعالیت‌هایی که به زنان کمک خواهد کرد شامل این موارد خواهد بود:

- وجود ساختارهایی برای مراقبت از افراد مسن، ناتوان و مبتلایان به کووید ۱۹
- فراهم کردن لوازم و تجهیزات لازم برای افرادی که از بیمار کووید ۱۹ مراقبت می‌کنند.
- آموزش به افراد و جوامع به منظور ارائه مراقبت‌های کووید به بیمار به شکل موثر
- فراهم کردن خدمات حمایتی برای افرادی که از مبتلایان به کووید ۱۹ نگهداری می‌کنند.
- فراهم کردن امکان مرخصی استعلاجی همراه با حقوق برای بیماری خود فرد و یا بیماری افراد خانواده
- راه انداختن سیستم‌های حمایت مالی ویژه برای زنانی که مسئولیت مراقبت دارند.
-

منبع:

"راهنمای برگزاری هفته ملی سلامت بانوان ایران ۱۴۰۰"، تهیه شده توسط اداره سلامت میانسالان دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس، مهرماه ۱۴۰۰

² Advocacy